

Asia: VN/15007/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Eduskunnan oikeusasiamieheltä lausuntoa otsikkokohdassa mainitusta hallituksen esityksen luonnoksesta.

Minulla ei ole pykäläluonnoksista lausuttavaa. Sen sijaan huomioni on kiinnittynyt luonnoksen perusteluihin.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että keliakiasta aiheutuvia ylimääräisiä ravintomenoja huomioitaisiin yli 16-vuotiaitten osalta perustoimeentulotuen muina perusmenoina 25 eurolla kuukaudessa.

Esitysluonnoksen kohdassa 2.2.2 (s. 5) tuodaan nykytilasta esiin muun muassa keliakiasta aiheutuvien lisäkustannusten korvaaminen osana täydentävää toimeentulotukea sekä hyvinvointialueen yksilöllinen harkintavalta asiassa. Esityksen kohdassa pääasialliset vaikutukset (s. 8) todetaan kuitenkin seuraavaa:

”Toimeentulotukimenot kokonaisuudessaan lisääntyisivät kuitenkin jonkin verran edellä arvioitua vähemmän sen vuoksi, että keliakiaa ei enää korvattaisi hyvinvointialueiden toimeenpanemasta täydentävästä toimeentulotuesta kuten nykyisin on mahdollista.”

Pidän edellä todettua tulkintaa virheellisenä. Vaikka säännös tulisi voimaan esitetyssä muodossaan, se ei estäisi toimeentulotuen tarpeessa olevaa henkilöä hakemasta välttämättömiin menoihin (mukaan lukien ravintomenot) täydentävää toimeentulotukea. Korostan, että täydentävää toimeentulotukea on myönnettävä, mikäli sen edellytykset täyttyvät.

Kyse on toimeentulotukiviranomaiselle kuuluvasta laillisuusharkinnasta eikä tätä hyvinvointialueen viranhaltijalle kuuluvaa päätöksentekoharkintaa ja siihen kuuluvaa päätöksentekovelvollisuutta voida rajata hallituksen esitykseen sisältyvien perustelujen avulla.

Tarkoitan tällä sitä, että pelkästään se, että perusosaan kuuluvien ylimääräisten ravintomenojen määrää normitetaan esityksessä tarkoitetulla tavalla, ei vielä merkitse sitä, etteikö toimeentulotukea voitaisi yksilöllisen tarpeen perusteella myöntää hyvinvointialueen viranhaltijan päättämin tavoin täydentävänä toimeentulotukena tätä määrää enemmänkin.

Viitataan yksilöllisen harkinnan osalta vielä korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen (KHO 29.11.2017 T 6170), jossa KHO totesi seuraavaa:

Toimeentulotuen pitkäaikaisasiakkaan oli eri sairauksiensa takia noudatettava erityisruokavaliota. Asiassa saadun, luotettavana pidettävän selvityksen mukaan erityisruokavaliion noudattamisesta aiheutuneet erityismenot olivat huomattavasti suuremmat kuin asiakkaan Kansaneläkelaitokselta keliakian aiheuttamiin ylimääräisiin menoihin tuolloin saama korvaus.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että erityisruokavaliosta johtuneet erityismenot oli otettava huomioon arvioitaessa asiakkaan tarvetta täydentävään toimeentulotukeen. Korkein hallinto-oikeus kumosi hallinto-oikeuden, sosiaali- ja terveyslautakunnan jaoston sekä viranhaltijan päätökset, joilla täydentävää toimeentulotukea koskeva hakemus oli kokonaisuudessaan hylätty, ja palautti asian lautakunnan jaostolle sen arvioimiseksi ja harkinnalla ratkaistavaksi, kuinka suuria, Kansaneläkelaitokselta saadun tuen ylittäviä, erityisruokavaliosta aiheutuvia erityismenoja oli asiakkaan tilanteessa pidettävä toimeentulotuesta annetun lain 7 c §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla tarpeellisina.

Pidän tarpeellisena, että jatkovalmistelussa perusteluja korjataan vaikutusten arvioinnin osalta.

Keinänen Krissu
Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia - Apulaisoikeusasiamies Mikko Sarja
ja Esittelijäneuvos Tapio Rätty